

สิ่งที่รัฐบาลไม่ควรพยายามทำก็คือ “ยกระดับราคาให้สูงกว่าราคาในอดีต...แล้วถ้าราคา
มีแนวโน้มตกลงต่อเนื่อง คิดว่าเกษตรกรก็จะ
เห็นสัญญาณอันนั้นแล้วว่าถ้าตกลงเรื่อยๆ ราคา
เฉลี่ยย้อนหลังก็จะตกลงด้วยเป็นสัญญาณที่ต้อง
ปรับตัวอาจจะต้องหาแนวทางอื่น ปลูกพืชชนิดอื่น
หรือทำงานอื่นที่ไม่ใช่อาชีพเกษตร”

ยุทธศาสตร์ข้าวไทย
อุดช่องโหว่ยั่งยืน

“ข้าวคุณภาพ GAP”...หมายถึงว่าอนาคตข้าวไทยจะเข้าสู่ระบบการรับรองคุณภาพเพื่อให้ผู้ซื้อข้าวไทยมีความมั่นใจว่าข้าวไทยมีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐานตามกรอบกติการะดับโลก

“เราคิดว่า ข้าวไทยที่ส่งออก เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวขาว 5% จะต้องมีมาตรฐานนี้ถ้าไม่มีก็อาจจะขายได้ยากขึ้น หรือไม่...ก็ถูกกีดกัน”

ชาวนาพิทยา จิณพาสีอธิบดีกรมการข้าว ย้ำว่า ทุกวันนี้เรื่องการค้าขายเป็นสิ่งที่เราต้องแข่งขันตลอด ถ้าคุณภาพสินค้าข้าวยังไม่สามารถที่จะมีใบรับรองระดับนานาชาติยังไม่ยอมรับในเรื่องมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practice) มาตรฐานข้าวอินทรีย์ก็จะเป็นปัญหา

ยุทธศาสตร์ข้าวไทยด้านการผลิต ฉบับที่ 3 ปี 2558-2562 เป้าหมายควบคุมการผลิตข้าวตามอุปสงค์ อุปทาน ในปีเพาะปลูก 2562/63 ตัวเลขที่ตั้งไว้อยู่ที่ 31 ล้านตันข้าวเปลือกมีที่มาที่ไปอย่างไร?

ชาวนาพิทยาอธิบายว่า อุปสงค์อุปทานข้าวไทยคือสิ่งที่ เป็นปัญหา มาตลอด ที่ทำให้ราคาข้าวเปลือกพี่น้องเกษตรกรไทยไม่มีเสถียรภาพ เราอุปทานมาก...อุปสงค์น้อย ข้าวที่ผลิตมาสัดส่วนอยู่ที่เกินครึ่งหนึ่ง...ขาย ครั้งหนึ่งต้องพึ่งพาส่งออก ที่นี้ถ้าเราสามารถปรับอุปสงค์อุปทานให้สมดุล เชื่อว่าจะนำไปสู่เสถียรภาพด้านราคา

“เราก็จะได้ไม่มีปัญหา จะต้อง...ประกันราคา หรือรับจำนำ”

“ราคาข้าว”...เป็นไปตามกลไกตลาดแล้ว ชาวนาหลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดินจะมีปัญหาน้อยลง

ตัวเลขการผลิตข้าวเมืองไทยควรจะอยู่ที่ปีละ 31 ล้านตันข้าวเปลือก...เป็นการร่วมกันพูดคุยวิเคราะห์กันหลายระดับถามว่าเป็นข้าวสารสักเท่าไร ก็คูณด้วย 0.66 อยู่ที่ประมาณ 20 ล้านตัน

ในจำนวนข้าวสารทั้งหมดนี้ ตัวเลขส่งออกจะอยู่ที่ 9-10 ล้านตันข้าวสาร ส่วนข้าวสารปริมาณที่เหลือก็เพื่อการบริโภคในประเทศสินค้าแปรรูป อาหารเลี้ยงสัตว์ ทำเป็นเมล็ดพันธุ์

แน่นอนว่า เมื่อการผลิตข้าวถูกจำกัดกรอบภายใต้ยุทธศาสตร์ การควบคุมพื้นที่ปลูกและปริมาณการผลิตข้าวให้เหมาะสม ก็จะนำไปสู่การจัดโซนนิ่งกำหนดเขตส่งเสริมการปลูกข้าวตามศักยภาพของพื้นที่ จัดระบบปลูกข้าวแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่ชลประทาน ปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไปปลูกพืชอื่น...ทำกิจกรรมอื่น

จัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศข้าว สร้างกลไกการขับเคลื่อน

การบริหารจัดการสินค้าข้าวอย่างยั่งยืน มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

คำถามสำคัญมีว่า ชาวนาบางส่วนที่ทำนาจนเคยชินจากรุ่นสู่รุ่นมาทั้งชีวิตอาจต้องเลิกอาชีพทำนา จะยอมโดยดีมากน้อยแค่ไหน...อย่างไร?

“ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำได้” ชาวนาพิทยา อธิบดีกรมการข้าวว่า

“จริงๆชาวนาบ้านยึดติดกับการทำนาเป็นอาชีพหลักแต่อย่างไรก็ดีนโยบายโซนนิ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในยุคนี้ คสช.ให้ทางสภาพัฒน์ เป็นศูนย์กลาง ต้องผลักดันกันเต็มที่ ชาวนาบ้านเองถ้าจะผลิตเปลี่ยนจากข้าวเป็นอย่างอื่น อาจจะต้องมีวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องมีแรงจูงใจเข้ามาเสริม”

ตราบใจที่เขาเชื่อ...สมมติว่าไปทำอย่างอื่นแล้วดีกว่าปลูกข้าว ชาวนาก็ต้องยอมรับ ในขณะที่ปลูกข้าวแล้วยังจนอยู่ยังขาดทุนอยู่ ก็คงต้องหันไปทำอย่างอื่น

ปัจจุบันราคาข้าวเปลือกตันละ 9,000 บาท ถ้าจัดโซนนิ่งแล้วการผลิตข้าว อย่างน้อยๆราคาข้าวน่าจะขยับสูงขึ้นเกาะอยู่ที่ตันละกว่า 10,000 บาทคงจะได้อยู่แล้ว

ดร.วิโรจน์ วรรณง ผู้ชำนาญการวิจัยด้านเศรษฐกิจสาธารณสุขและการเกษตร ที่ดีอาร์ไอ สะท้อนไว้ว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่น่าเห็นใจ หากเทียบกับมนุษย์เงินเดือนซึ่งถ้าเป็นบริษัทไม่เจ๊งหรือถูกยืมของชาวจึงจะรู้ว่าแต่ละเดือนจะมีรายได้เท่าไร แต่อาชีพเกษตรกรจะต้องลงทุน...ลงแรง จ้างซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อผลิตไปก่อน...แล้วเมื่อผลผลิตออกมาจึงรู้ว่าจะได้รายได้เท่าไร ถือว่ามีความเสี่ยงอย่างน้อยก็เสี่ยงระยะสั้น

“หากจะช่วย รัฐบาลควรมีโครงการที่มาช่วยรับภาระความเสี่ยงตรงนี้ ถ้าราคาผลผลิตในฤดูหนึ่งไม่ต่างจากในอดีตก็ไม่ต้องไปช่วยอะไร...ถือว่าเกษตรกรได้รับราคาตามที่คาดหมายไว้ตั้งแต่ก่อนตัดสินใจปลูกแล้ว แต่ถ้าต่ำกว่าที่คาดหมาย รัฐบาลอาจเข้าไปชดเชย ซึ่งอย่างน้อยจะช่วยให้อายุได้ของเกษตรกรไม่ตกลงกะทันหัน”

สิ่งที่รัฐบาลไม่ควรพยายามทำก็คือ “ยกระดับราคาให้สูงกว่าราคาในอดีต...แล้วถ้าราคามีแนวโน้มตกลงต่อเนื่อง คิดว่าเกษตรกรก็จะเห็นสัญญาณอันนั้น แต่ว่าถ้าตกลงเรื่อยๆ ราคาเฉลี่ยย้อนหลังก็จะตกลงด้วยเป็นสัญญาณที่ต้องปรับตัว อาจจะต้องหาแนวทางอื่น ปลูกพืชชนิดอื่น หรือทำงานอื่นที่ไม่ใช่อาชีพเกษตร”

ต้อย้ำว่า “การจัดโซนนิ่ง”...กำหนดเขตปลูกข้าวตามศักยภาพของพื้นที่เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ ปรับปริมาณดัชนีพลาย...ปรับ

อุปสงค์อุปทานให้สมดุล พื้นที่ไหนยังคงสภาพการทำนาอยู่ก็ต้องทำเรื่องเพิ่มผลผลิตลดต้นทุน ข้าวไทยจะต้องปลูกเพื่อขายภายในประเทศ และเพื่อการส่งออกไปแข่งขัน ขยายในตลาดต่างประเทศ

ชาวนาพิทยา บอกว่า ถ้าขีดความสามารถเรายังด้อยก็จะสู้ไม่ได้ ต้องมีการเพิ่มผลผลิต ต้นทุนการผลิตจะต้องลดลง เป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไป...ยุทธศาสตร์ทั้งหมดเหล่านี้ เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญสำหรับอนาคตข้าวประเทศไทย และคงเป็นเรื่องที่หนีไม่พ้น ทุกประเทศก็เหมือนกัน ประสิทธิภาพการผลิตต้องพัฒนาตลอดเวลา

เป้าหมายการผลิตข้าวคุณภาพสูงเป็นสิ่งที่เรามอง แต่ฐานที่มาจากเป็นส่วนเสริม จะต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตข้าว...ปรับเปลี่ยนกรรมวิธีการผลิตข้าวมาเป็นแบบประณีตการทำนาแปลงรวมเชิงอุตสาหกรรมครบวงจร ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร สิ่งที่ทำเป็นก็คืองานวิจัย การปรับปรุงดิน ปัจจัยการผลิตที่เป็นตัวฐานที่ต้องเชื่อมโยงกันทั้งหมดทั้งระบบ

อีกปัญหาสำคัญของชาวนาไทยวันนี้ชาวนาส่วนใหญ่อายุเยอะ จนเรียกว่าเป็นไม้ใกล้ฝั่ง จะทำอย่างไรเมื่อยุทธศาสตร์ข้าวไทยปรับโฉม?

ยุทธศาสตร์หนึ่งที่ยังไม่ได้พูดถึง นั่นก็คือ “ยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชาวนา” จะเป็นตัวช่วยดึง ช่วยรั้งให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาภาคภูมิใจอย่างเช่นความพยายามในการสร้างศูนย์เรียนรู้สร้างชาวนาปราดเปรื่อง...สมาร์ตฟาร์มเมอร์ พยายามที่จะอบรมบุคลากรชาวนาเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการผลิตข้าว

และที่สำคัญคือ เรากำลังจะมีเรื่องของกองทุนสวัสดิการชาวนา ถ้าสำเร็จได้ อาชีพการทำนาเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นอาชีพที่ไม่ได้ยากจนยากแค้นต่อไปแล้ว ในอนาคตเราอาจจะเห็นว่าแม้แต่คนอยากจะทำนาเป็นชาวนา ลูกหลานชาวนาไม่มีใครอยากจะทำหน้าหนีไปไหน

“ชาวนาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด อยากให้ชาวนาได้ช่วยกันผลักดันยุทธศาสตร์ข้าวให้บรรลุผล ท่านเป็นผู้ปฏิบัติและรับผล ถ้ามาร่วมมือและเข้าใจกันเชื่อว่าการผลิตข้าวหรืออุตสาหกรรมการผลิตข้าวของบ้านเราจะไปรอด”

ยุทธศาสตร์ข้าวไทย จะนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคตชาวนาไทยจะเป็นเหมือนชาวนาญี่ปุ่นเป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ ปัญหาที่เพียงว่าวันนี้เราต้องเริ่ม...ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนให้ชาวนาไทยเดินหน้าต่อไปได้ด้วยความเข้มแข็งและมั่นคง.